

Умылтарен возымаш

Шочмо йылме икымше класс гычак предмет семын туныкталтеш.

Шочмо йылмым каласен мошташ лийдыме мастар туныктышо манаш лиеш. Марла умылтарымым йоча каньылын да писын умыла, тыге шке уш-акылжым куштылгын виянда. Икымше классыште шочмо йылмым тунемме годым кум **йыжын** радамлалтеш:

1) лудаш-возаш ямдылалтмаш,

2) лудаш-сераш туныктымаш,

3) чыла буква пален налме деч вара лудмаш. Кумшо период эркын-эркын тыглай лудмашке да йылмым тунеммашке вонча.

Лудаш-возаш звуковой аналитико-синтетический йон дене туныктат. Молан манаш гын, лудмаш ден серымаш икте-весе дене пеш чак кылдалтыт. Ончыч йоча-влак луддымо мутым йук шот дене лончылат, йук-влакым тун ойыртемашт почеш тушкалат, вара нуным могай буква дене ончыктымым пален налыт, пытартышлан буква йукуш савырен, шомак-влакым лудыт да эше ик гана буквашке (графика) савырен серат.

Лудмашыже кутырымо йылмым вияндаш йоным ышта, серымаш – возымо йылмым.

Лудмаш ден возымаш урок гыч кажне арнян внеклассный лудмашлан жап налалтеш. Туныктышо йоча-влакым книга дек шуманден шога да шке семын ешартыш книга лудаш кумыланден толеш. Тудо сылнын сорастарыме йочалык книга-влакым ончыктылеш да онай йомакым, почеламутым да молымат лудеш.

Шочмо йылме урок-влакын кугурак **сомылышт** тыгай улыт:

- чын, икшырымын писын, умылен да сылнын лудаш туныкташ;
- марий йылме ден сылнымут ойпого нерген туналтыш шинчымашым пуаш;
- шке кутырымым да ен ойлымым, тыгак книга йылмым кумылын эскерашышт йоча-влаклан полшаш;
- шочмо йылмын мут поянлыкшым, куатше ден ямжым умылаш да тудын дене моштен пайдаланаш туныкташ;
- ум да шукым пален налаш йоча-влакым кумыландаш, шонен моштымыштым вияндаш;
- литературно чаткан ойлымо да возымо йылмыштым лывырташ да пойдараш;
- калык ойпого ден сылнымутым аклен, порылыкымкушшо тукым коклаш шараш да кажнылан илыш вийым ешараш, сай книга умыр йолташыш савыраш полшаш;
- эреак кумылын тунемаш сымыстараш;
- илыш, айдеме, пуртус да общество нерген йоча-влакын шинчымашыштым пойдараш;
- шочмо йылме дене лийме семын каллиграфический да орфографический йонылыш деч посна серымашке шуаш полшаш;
- урокысо жапым моштен, шот ден кучылташ, пашам шкевуя ыштыме турло йон дене палдараш.

Нине сомыл-влак кокла гыч адак поснак кулешан вес паша нерген ойыртемем ойлыде ок лий. Шочмо йылме ден сылнымут гоч йочан ушышкыжо эн волгыдо да ушан шонымаш-влакым шындараш, пашам йоратыше, эл ден калыклан пайдам конден кертше, яндар шум-чонан Айдемым шуарен кушташ кулеш.

Марий йылме уроклаште эн тун сомыл икте – йылмым лывыртмаш.

Содержаний

Лудмаш да йылмым лывыртымаш (25 ш) Мом лудман

Калык ойпого. Мыскара, тушто, калыкмут, муру, ойоро, турло йомак-влак.

Шочмо Пошкырт элем. Пошкырт эл, Уфа, Ял кузе шочын, Тумна. И. Першин, Эрвел марий кундем, Чорай. Я. Ялкайн, У школ. Н. Ялкайн, Йоратем мый кувавайым. Н. Ялкайн, Кувава. М. Илибаева, Шоналте. С. Кудаш, Акмулла, Равыж костенеч. В. Ижболдин, Изи Алсулан. Иза-шольо келшымаш. М. Карим.

Мундыр кугезе мланде. Марий Эл. Йошкар-Ола, Кориш (тошто ял илыш гыч) Ш. Осып, Шырчык Н. Мухин, Пайлен пуэн. Марий калык йомак, Турий. М. Казаков, Шочмо йылме. А. Иванова, Ко чын? Я. Пинясов, Изи врач. Г. Пирогов, Витамин. В. Крылов, Мо тугае эстафета? Кожо сенен? Границе воктене.

Мом палышаш улыт

Йоча марий алфавитышке пурышо чыла буквам раш палышаш, иутым икшырымын слог дене нале тичмаш мут дене лудшаш, икымше пелийыште ик минут жапыште 15-20 мутым лудын шуктышаш, кокымшо пелийыште – 20-25.

Текстын молан тыге лумдалтмыжым умылтарен мошташ туналшаш.

Посна мутым але ойсавыртышын мом ончыктымыжым умылаш тыршышаш.

Лудмо почеш туныктышын йодышыжлан вашмутым пуышаш.

Лудмын содержанийжым каласкалаш туналшаш.

Шке гыч лудмо книган лумжым каласышаш.

Почеламутысо рифме ден ритмым тогдаяш туналшаш.

10-15 почеламутым наизусть палышаш.

Туныктышылан полыш:

Кудряшов М.И. Юзо пасу. – Йошкар-Ола, 2006.

Герасимова О.И. Кайык – мыйын йолташем. – Йошкар-Ола, 1991.

Бушкова Н. И., Аспаева Н. М. Азбука (лудшаш ден йылме): Пошкырт Республикысе марий школын икымше классшылан учебник. – Уфа, Китап: 2009.

Литератур

Тунемше-влаклан учебник:

Бушкова Н. И., Аспаева Н. М. Азбука (лудаш ден йылме): Пошкырт Республикысе марий школын икымше классшылан учебник. – Уфа, Китап: 2009.